

KNÍŽKA PRO MINISTRANTY.

Vydali:

ANT. JAROLÍMEK A JAN MOTTL,
kněží diecese českobudějovické.

1922.

Tiskem knihtiskárny Jos. Procházka, Sušice.

Č. 7363.

NIHIL OBSTAT.

Budvicii Boh. die 13. Julii 1922

Dr. ANT. MÁLEK,
censor.

IMPRIMATUR!

Episc. Ordinarius. Boh. Budvicii die
13. Julii 1922.

JOS. BRENNER,
ep. vicarius gen.

Úvod.

Každý člověk stvořen jest od Pána Boha, aby jej poznával, ctil, miloval, jemu **sloužil** a tak na věky spasen byl. Poznáváme Pána Boha, učíme-li se sv. náboženství a posloucháme-li slovo Boží čili kázání, ctíme Pána Boha, modlíme-li se k němu a přijímáme-li sv. svátosti; milujeme Pána Boha a sloužíme mu, zachováváme-li jeho svatá **přikázání**.

Takto sloužiti Pánu Bohu jsou povinni všichni lidé; ale jest ještě jiná zvláštní **služba Boží**, kterou vykonávají pouze osoby ke službě té oprávněné a zvláštní mocí obdařené, totiž kněží. Svěcením na kněze dostalo se jim mocí a práva přinášeti oběť mše sv. a udělovati svaté svátosti a tak **zvláštním způsobem** sloužiti Pánu Bohu.

Při konání tohoto **vznešeného úřadu** potřebuje však každý kněz ještě někoho, kdo by mu posluhoval

a některé modlitby střídavě s ním konal. Ve chrámech biskupských zastávají tuto službu obyčejně ti, kteří konají studia kněžská a kteří již za tím účelem posvěceni byli na akolyty (t. j. nejvyšší ze čtyř nižších svěcení, kteráž jsou: 1.) ostiáři, t. j. vrátní, jimž v prvotní církvi příslušelo bděti nad tím, aby žádný pohan aneb zrádce do shromáždění věřících se nevloudil; 2.) exorcisté, t. j. zařikávačí zlých duchů; 3.) lektoři, t. j. předčitatelé Písma sv.; 4.) akolyté, t. j. přísluhovači, kteří knězi při mši sv. přísluhovali).

Ve chrámech ostatních konají tuto službu akolytů po většině hoši školou povinní — ministranti (t. j. sloužící, od latinského slova ministrare — sloužiti).

Jest to služba opravdu čestná, protože obřady, při kterých ministrant knězi napomáhá, jsou úkony vznešené; zvláště pak mše sv. jest úkon nejvzácnější a nejdražší, protože se v ní obnovuje nekrvavým způsobem oběť Pána Ježíše na kříži. Není tedy divu, že mnozí synové knížat a králů pokládali si za čest ministrovati při mši sv. Tak na př. svatý Václav s velikou radostí knězi při mši ministroval; podobně činil sv. Alois, jenž byl z rodu knížecího, a mnozí jiní.

Protože služba ministrantská jest velice čestná, má se každý řádný ministrant přičiniti:

1.) aby si té cti náležitě vážil,

2.) aby povinnosti ministrantské dobře znal a svědomitě vykonával.

Chceš-li tedy býti vzorným ministrantem, říd se bedlivě těmito radami:

1.) Učiň pevný úmysl, že chceš ministrovati pouze z lásky k Pánu Bohu, nikoliv pro chválu anebo pro nějaký zisk.

2.) Aby se tvá služba líbila Pánu Bohu, pamatuj si, že ji musíš konati ve stavu posvěcující milosti! Chod proto často (nejméně jednou za měsíc) ke sv. zpovědi a ku sv. přijímání!

3.) Chraň se úzkostlivě každého hřichu a snaž se býti vzorným nejen ve svém chování v kostele, ale i ve škole a mimo školu!

4.) Nežli jdeš do kostela, prohlédni dobře svůj zevnějšek! Očisti obuv, šat a zvláště ruce!

5.) Přijdeš-li do sakristie, pokloň se nejdříve Pánu Ježíši v nejsv. svátosti! Také než odejdeš, neopomeň mu vzdáti svou úctu!

6.) V sakristii nemluv bez nutné potřeby! Oblec se a čekej klidně, až bude tvé služby třeba!

7.) Neminstruješ-li právě při mši sv., pak se v sakristii tiše modli a chovej se zbožně a uctivě, jako bys byl u oltáře!

8.) Je-li ministrantů více, nechť se k sobě bratrsky chovají, ať si nezávidějí, starší ať se mladším pro jejich snad chyby nesmějí, nýbrž laskavě je o všem poučí!

Všichni pak nechtě zachovávají pořádek od pana faráře ustanovený a zvláště ať v čas přicházejí!

9.) Dobře se nauč všechněm pravidlům správného ministrování, a až se jim naučíš, popros velebného pána, aby tě též z nich vyzkoušel.

10.) Dostaneš-li co od ministrování, slušně poděkuj a za nastřádané peníze kup si něco užitečného. Nejlépe učiní ministranti, skládají-li své příjmy do pokladničky, od které má klíček pan farář anebo pan kaplan, který jim občas peníze rozdělí.

Všeobecná pravidla.

Všechno, co ministrant při mši sv. i při jiných posvátných obřadech koná, má být důstojné a vážné: řcť i pohyby.

Odpovídá-li knězi, má odpovídati pomalu, jasně a zřetelně. Chybuje velice ministrant, říká-li latinské odpovědi příliš rychle anebo příliš hlasitě. Rychlým vyslovováním snadno některá slova zkomolí aneb i vynechá, takže pak taková věta nemá žádného smyslu a není již modlitbou. Říká-li ministrant své odpovědi příliš nahlas, vyrušuje snadno jiné z pobožnosti. Postačí, slyší-li ministranta pouze kněz, a není třeba, aby jej slyšel celý kostel.

Podobně i pohyby ministrantovy mají býti klidné a vážné. Jde-li v průvodu před knězem, má býti před

ním asi na dva kroky; jdou-li ministranti dva, mají býti stále ve stejné vzdálenosti od sebe i před knězem a jíti stejným krokem. Nikdy nemá se ministrant ohlížeti, ať se děje za ním neb v kostele cokoliv; dokonce pak nesmí se opovážiti hráti si aneb se smáti na spolužáky u oltáře aneb spoluministrantu, kdyby v něčem snad pochybil.

Především má ministrant uměti dobře dělati znamení sv. kříže a pořádně klekati.

Při všech obřadech církevních kromě evangelia, činí kněz i ministrant tak zvaný veliký či latinský kříž, který se dělá takto: Prsty otevřené pravé ruky dotkne-me se čela, prsou, pak levého a posléze pravého ramene. Tento pohyb musí se díti pomalu a vážně a nemá se při tom hlava nakláněti.

Pokleknutí jest dvojí: na jedno koleno a na obě kolena. Na jedno koleno se klekne, položíme-li koleno pravé nohy ku patě levé nohy; poloha těla jest vzpřímená. Máme-li kleknouti na obě kolena, tu klekneme nejdříve na pravé koleno a pak levé koleno těsně k němu přiložíme, aby paty se dotýkaly a špičky byly poněkud od sebe. Vstáváme-li, tu zase pozvedneme napřed levou nohu a pak teprve pravou.

Na jedno koleno poklekně ministrant: 1.) kdykoliv jde kolem oltáře, na němž se uschovává Nejsv. Svátost oltářní, 2.) kdykoliv přijde k oltáři, u něhož kněz bude sloužiti mši sv., 3.) kdykoliv mezi mši svatou přechází s jedné strany na druhou, pokaždé poklekně uprostřed.

Na obě kolena poklekne, jde-li kolem oltáře na němž jest vystavena Nejsv. Svátost v monstranci anebo v ciboriu.

Jde-li s knězem anebo s jiným ministrantem, dá vždycky pozor, aby stejně s ním klekl a najednou s ním povstal.

Drží-li něco v jedné ruce, na př. konvičku, zvonek, svícen a p., tu má vždy míti druhou ruku volně položenou na prsou.

Nemá-li nic v rukou, má míti ruce sepjatý, což učiní takto: dlaně přitiskne k sobě prsty proti prstům a palec pravé ruky položí přes palec levé ruky; takto sepjaté ruce nejpohodlněji udrží, když paže přitiskne k tělu a ruce položí přímo vzhůru, tak, aby konce prstů dosahovaly výše brady a zápěstí přiléhalo k prsoum.

Jdou-li dva ministranti spolu a nesou nějaké předměty v rukou, tu drží je tak, aby tvořili souměrnost t. j. drží-li na př. ministrant po pravé straně svíci v pravé ruce, pak ministrant na levé straně drží ji v levé ruce, ministrant po pravé straně má levou ruku položenou na prsou a ministrant na levé straně pravou ruku na prsou a pod.

Pravidla zvláštní.

I. Při mši sv.

Když kněz přijde do sakristie, ministrant jej pozdra-

vi »Pochválen buď Pán Ježíš Kristus« a čeká, až se kněz obleče v roucha bohoslužebná, anebo sám též knězi místo kostelníka při oblékání napomáhá, což se má díti takto:

Po umytí rukou podá knězi ručník; pak stojí po jeho pravé ruce podá mu humerale (t. j. bílou lněnou roušku se dvěma tkanicemi) drže je za cípy, kde jsou přišity tkanice a sice rubem k sobě; pak obleče knězi albu (bílé lněné roucho splývající až k zemi) a přidrží mu levý rukáv; potom vezme do ruky cingulum (bílá lněná šňůra) a sice tak, aby v pravé ruce měl delší část a střapce, a přitlačí cingulum k albě. Když si kněz cingulum zavázal, upraví ministrant slušně záhyby na albě a na spodu urovná albu tak, aby byla stejně s klerikou. Pak podá knězi manipul (úzký pás přeložený na dvě a sešitý neb tkanicí svázaný), který si kněz navleče na levou ruku; potom podá knězi štolu (dlouhý pás splývající kolem krku přes prsa), a konečně obleče jej v kasuli (vrchní mešní roucho neboli ornát).

Když jest kněz oblečen, podá mu misál (kniha ke mši sv.), aby si vyhledal mši sv., kterou toho dne sloužití má.

Mezi tím — neučinil-li tak již kostelník — donese ministrant k oltáři konvičky s vínem a s vodou a rozsvítí svíce na oltáři, což učiní takto: Od věčné lampy zapálí tenkou svíčičku na rozsvěčovači, poklekne před oltářem a rozsvěcuje svíce, po evangelijní straně počna

od té, která jest nejbližce kříži oltářnímu, pak rozsvěcuje po straně epistolní počínaje rovněž od svíce, která je nejbližce kříži. Když rozsvítil svíce, shasne svičičku na rozsvěčovači, sejme s oltáře vrchní příkrývku a složí ji na stolku u oltáře neb jiném vhodném místě a poklekna před oltářem vrátí se do sakristie.

Když je všechno ke mši sv. připraveno, vezme misál, položí jej ořízkou na levou ruku a pravou ruku drží na dolním konci hřbetu knihy; pokloní se současně s knězem před křížem a jde volným krokem do kostela; u sakristie slušně zazvoní a pak týmž volným krokem ubírá se k oltáři; před oltářem současně i s knězem poklekne na jedno koleno, ihned zase vstane a přijav od kněze biret (pokrývku na hlavu), vystoupí k oltáři a tam na pultík neb polštářik položí misál a sice tak, aby stranou, kde se otvírá směřoval do středu oltáře, pak sejde po stupních dolů, položí biret na vhodné místo a poklekne uprostřed oltáře, postaví se na straně evangelijské či pravé (t. j. ta, která je na pravé straně kněze obráceného od oltáře k lidu), a čeká, až kněz sejde dolů. Když kněz sestoupil až před stupně, přiblíží se ministrant k němu a poklekna na dlažbě vedle něho poznamenává se sv. křížem a říká střídavě s ním tyto modlitby:

K. In nómine Patris et *K.* Ve jménu Otce i Syna i Sv. Ducha i Sv. Spiritu. Amen. Amen.[¶]

Introíto ad altáre Deji. Vejdu k oltáři Páně.

M. Ad deum, kví létyfikat juventútem meam.

K. Judica me Deus, et discerne caucam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso erue me.

M. Kvija tú es, Deus, fortytúdo mea; kváre me repulisti et kváre tristis incédo dum affligit me inymikus.

A. Emitte lúcem tuam et veritátem tuam; ipsa me deduxérunt et adduxérunt in montem sanctum tuum et in tabernácuha tua.

M. Et introíbo ad altáre Deji: ad Deum, kví létyfikat juventútem meam.

K. Confitebor tibi in cit-hara Deus, Deus meus, quare tristis es anima mea et quare conturbas me?

M. Spera in Deo, kvónyjam adhúk konfité-

M. K Bohu, jenž obveseluje mne od mladosti mé.

K. Ujmi se mne, o Bože, a od lstivých a klamných nepřátel duše mé vysvobod mne!

M. Nebo ty jsi, Bože, síla má; proč jsi mne zapudil a proč jsem smuten, když sužují mne hříchy?

K. Sešli tedy světlo milosti své, ať mne doprovodí očistěného až před svatostánek tvůj.

M. A vejdu k oltáři Páně: k Bohu, jenž obveseluje mne od mladosti mé.

K. Chválu vzdávati budu tobě jako na citeře, Bože, Bože můj. Proč bys déle chtěla býti smutná, duše má a sermoutiti?

M. Doufej v Boha, neboť oslavovati ho budu obětí

bor illi: salutáre vultus svatou: on jest spasení mé
meji et Deus meus. a Bůh můj.

K. Glória Patri et Filio et **K. Sláva Otci i Synu i**
Spiritui sancto. Duchu svatému.

Při tom se ministrant zároveň s knězem ukloní a
a vzpřímen odpovídá:

M. Sicut erat in principio **M. Jakož bylo na počátku**
et nunc et semper et in i nyní i vždycky i na věky
sékula sékulórum. Amen věkův. Amen.

K. Introibo ad altare Dei. **K. Vejdu k oltáři Páně.**

M. Ad Deum, kví létyfi- **M. K Bohu, jenž obvese-**
kat juventútem mean. luje mne od mladosti mé.

K. Adiutorium nostrum in **K. Pomoc naše ve jménu**
nomine Domini. Páně.

M. Kví fécit célum et **M. Který stvořil nebe i**
terram. zemi.

K. Confiteor Deo omni- **K. Vyznávám se . . .**
potenti.

M. Misereátur tuji om- **M. Smiluj se nad tebou**
nýpotens Deus et dymis- všemohoucí Bůh, odpuštiž
sís pekátis tujís perdúkat ti hříchy a přivediž tě do
té ad vítam éternam. života věčného.

K. Amen. **K. Staň se.**

Ministrant se hlubuce skloní a říká:

N. Konfiteor Deo omni- **M. Vyznávám se Bohu**
potenti, beáté Marié sem- všemohoucímu, blahoslave-
per Virgini, beátó Micha- né Marii vždy Panně, sva-

elí Archangeló, beátó Joanni Baptisté, sanktís apostolís Petró et Pauló, omnybus sanktís et tibi pater, kvya pekávi nimis kogitacióne, verbó et opere: mea kulpa, mea kulpa, mea maxima kulpa. Ideo prekor beátam Mariam semper Virginem, beátum Michaelem Archangelum, beátum Joanem Baptystam, sanktós apostólos Petrum et Paulum, omnes Sanktós et té pater, oráre pró mé ad Dominum Deum nostrum.

tému Michaelí Archandělu, svatému Janu Křtiteli, svatým apoštolům Petru a Pavlu, všem svatým a vám otče, že jsem zhřesil mnoho, myšlením, řečí a skutky: má vina, má vina: má největší vina. Pročež prosím blahoslavenou Marii vždy Pannu, svatého Michaela archanděla, svatého Jana Křtitele, svaté apoštolý Petra a Pavla, všechny svaté a vás otče, orodujte za mne u Pána Boha našeho.

Při slovech *mea kulpa* bijí se třikrát v prsa.

K. Misercatur vestri omnipotens Deus et dimissis peccatis vestris perducatur vos ad vitam aeternam.

M. Amen.

Nyní se ministrant vzpřímí.

K. Indulgentiam, absolutionem et remissionem pec-

K. Smiluj se nad vámi všemohoucí Bůh, odpustiž vám hříchy a přivediž vás do života věčného.

M. Staň se.

K. Odpuštění, rozhrěšení a prominutí hříchů našich

atorum nostrorum tribuat uděliž nám všemohoucí a
nobis omnipotens et miseri- milosrdný Hospodin.
cors Dominus.

Ministrant dělá zároveň s knězem velký latinský kříž.

M. Amen.

M. Staň se.

Ministrant zároveň s knězem se klaní a říká :

K. Deus, tu conversus
vivificabis nos.

K. Bože, ty obrátě se k
nám, oživiš nás.

M. Et plebs tua létábi-
tur in té.

M. A lid tvůj veseliti se
bude v tobě.

K. Ostende nobis Domine
misericordiam tuam.

K. Ukaž nám, Pane, milo-
srdenství své.

M. Et salutáre tuum
da nóbis.

M. A spasení své dej
nám.

K. Domine exaudi oratio-
nem meam.

K. Pane, vyslyš modlitbu
mou.

M. Et clamor meus ad
té vényjat

M. A volání mé k tobě
přijď.

K. Dominus vobiscum.

K. Pán s vámi.

M. Et kum spiritú tuó.

M. I s duchem tvým.

Nyní ministrant povstane a jde na stranu evangelijní a
tam klekne na nejnižším stupni. Kněz zatím se modlí
sotroit. Stoje pak uprostřed oltáře střídavě s ministranty
říká :

K. Kyrie eleison.

K. Pane, smiluj se!

M. Kyrie eleison.

M. Pane, smiluj se!

K. Kyrie eleison.

K. Pane, smiluj se!

<i>M.</i> Christe eleison.	<i>M.</i> Kriste, smiluj se!
<i>K.</i> Christe eleison.	<i>K.</i> Kriste, smiluj se!
<i>M.</i> Christe eleison.	<i>M.</i> Kriste, smiluj se!
<i>K.</i> Kyrie eleison.	<i>K.</i> Pane, smiluj se!
<i>M.</i> Kyrie eleison.	<i>M.</i> Pane, smiluj se!
<i>K.</i> Kyrie eleison.	<i>K.</i> Pane, smiluj se!

Po Gloria obrací se kněz k lidu:

<i>K.</i> Dominus vobiscum.	Ministrant odpoví:
<i>M.</i> Et kum spiritú tuó.	

Když kněz čte modlitby, končí je slovy:

<i>K.</i> Per omnia saecula saeculorum.	<i>K.</i> Po všechny věky vě- kův.
<i>M.</i> Amen.	<i>M.</i> Staň se!

Na to čte úryvek z Písma sv.: Epištolu. Když dočtl, obrátí se kněz trochu hlavou v levo; tím dává znamení, že dočtl. Ministrant řekne hlasitě: **Deo grácias** (Bohu díky), vstane u prostřed poklekne, jde koľ stupní na pravou stranu kněze a zůstane na nejnižším stupni státi až kněz jde od knihy. Pak vystoupí, vezme opatrně knihu i s pulíkem, sestoupí a dřívější cestou jde zpět, uprostřed poklekne, jde na pravý roh oltáře, kněz přijde ke knize. Kněz říká: Dominus vobiscum. Ministrant odpoví: **Et kum spiritú tuó.** Kněz znamená nejdříve knihu, pak sebe svatým křížem, ministrant též, při čemž na knězova slova: *Sequentia sancti Evangelij secundum Mathaeum*.. odpoví: **Glória tibi Dómine** (Sláva tobě, Pane). Potom se ukloní, sestoupí se stupně, uprostřed oltáře poklekne, jde na stranu epištolu (le

vou) a stojí až do konce evangelia. Když kněz líbá začáteční písmena evangelia v knize, klekne a odpoví: **Laus tibi Christe** (chvála tobě, Kriste).

Kněz říká *Credo*, neb ihned líbá oltář a obrací se k lidu: *Dominus vobiscum*. Ministrant odpoví: **Et kum spirítú tuo**.

Kněz sejme pak po kratinké modlitbě roušku s kalicha. — Při tom ministrant zazvoní. Pak vstane, uprostřed oltáře poklekne a jde ke konvičkám na levé straně oltáře. Vezme konvičky — do pravé ruky s vínem, do levé s vodou tak, aby ouška byla obrácena od něho ke knězi. Když kněz se blíží, ministrant vystoupí na vrchní stupeň, ukloní se a podá konvičku s vínem a pak konvičku s vodou; když kněz nalil víno a vodu do kalicha, položí ministrant konvičky na své místo; na rohu oltáře rozprostře ručníček, a vzav do pravé ruky konvičku s vodou a do levé tácek, čeká. Když kněz přichází vystoupí ministrant na předposlední stupeň, ukloní se a lije slušně vodu na prsty kněze. Pak se ukloní a jde vylít vodu z talířku do místa neb nádoby k tomu určené a uloží konvičku i talířek na obvyklém místě. Potom složí ručníček, ukloní se a jde do prostřed oltáře. Na nejdolejším stupni klekne, a když kněz obrácen k lidu řekne: *Orate fratres*.. říká skloněn: **Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem kvokve nostram, totýus-kve Ekklésey sué sankté**. Vzpřímí se, poklekne, a jde

na své místo, kde zůstane klečeti.

Kněz zatím se modlí tiše modlitby a končí:

K. Per omnia saecula saeculorum,

M. Amen.

K. Dominus vobiscum.

M. Et kum spiritú tuó.

K. Sursum corda,

M. Hábemus ad Dóminum.

K. Gratias agamus Domino Deo nostro.

M. **Dygnum et justum est.**

K. Po všechny věky věkův

M. Staň se.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Vzhůru srdce.

M. Máme ku Pánu.

K. Díky vzdávejme Pánu Bohu svému.

M. Hodno a spravedlivo jest.

Kněz pokračuje v prefaci a končí ji slovy: **Sanktus, sanktus, sanktus** — při tom ministrant třikrát mírně zazvoní. Když pak po modlitbě za živé rozprostírá ruce nad chlebem a vínem, ministrant vezme zvonek a když žehná kněz tyto oběti křížem, jednou zazvoní. Když kněz po proměnění kleká před svatou hostií, ministrant tiše říká si: »Bože, buď milostiv mně hříšnému« a zvoní po první, když kněz svatou hostií pozdvihuje zazvoní po druhé a když kněz pokleká, zazvoní po třetí. Když kněz kleká před svatou krví Páně v kalichu, ministrant říká si: »Ježíši, v tebe věřím«, když ji pozdvihuje: »Ježíši, v tebe doufám«, když znovu pokleká: »Ježíši, tebe nejvš miluji,« a při tom mírně zazvoní.

Kněz pokračuje ve mši svaté až do Pater noster (Otče náš), jež začíná: Per omnia saecula saeculorum. Ministrant odpoví: **Amen**. Kněz: Orémus et ne nos inducas in tentationem (a neuveď nás v pokušení). Ministrant odpoví: »**sed libera nós á maló** (ale zbav nás od zlého). Kněz rozlomí svatou hostii ve dvě půle, z levé odlamuje kousek a říká: »Per omnia saecula saeculorum.« Ministrant: **Amen**. Kněz »Pax Domini sit semper vobiscum«. (Pokoj Páně buď vždycky s vámi). Ministrant: **Et kum spíritú tuó**. Kněz bije se třikrát v prsa a říká třikrát: **Agnus Dei** (Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! Ministrant bije se též třikráte v prsa a říká dvakráte: **Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi**« a po třetí »**Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, uděl nám pokoje!**« Pak hluboce skloněn modlí se kněz tři modlitby před svatým přijímáním, poklekne, vezme svatou hostii do levé ruky, podloží patenou a pravou rukou bije se třikrát v prsa říká: **Domine non sum dignus! .. Pane, nejsem hoden**, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má. Ministrant říká tiše to též a při tom mírně třikrát zvoní.

Přistupují-li věřící k svatému přijímání, zůstane ministrant klečeti a skloněn říká ihned: **Konfíteor**, vzpřímí se a čeká. Když kněz otvírá svatostánek, jednou zazvoní. Kněz říká Misereatur a Indulgentiam — na což odpovídá ministrant vždy **Amen**. Když kněz říká třikrát Domine, non sum dignus — ministrant třikrát zazvoní.

Když kněz dokončí podávání, a zavírá svatostánek, ministrant zazvoní. — Po té ihned vstane — v případě, že věřící k sv. přijímání nejdou vstane, když kněz knihu odsunuje, odkrývá kalich a pokléká před krví Páně a jde pro konvičky. Do pravé ruky vezme za ouško konvičku s vínem, do levé s vodou a jde pod stupně oltáře a poklekne. Když kněz nastaví kalich, vystoupí až ku knězi, ukloní se a pomalu nalije vína, ukloní se a jde zpět na předposlední stupeň. Kněz potom přijde na kraj oltáře a nastavuje kalich a prsty k omytí. Ministrant se ukloní a lije víno a vodu, až kněz dá mu znamení, aby přestal. Ukloní se a odnáší konvičky na svá místa. Potom jde pro knihu, v prostředku poklekne, vystoupí vzhůru, ukloní se knězi, vezme knihu a kolem stupňů jde do prostřed, poklekne a vystupuje s ní vzhůru na stranu pravcu a tam ji postaví. Sestoupí po stupních dolů, uprostřed oltáře poklekne, a jde na své místo na straně evangelijní, kde klekne.

Kněz uspořádav kalich modlí se v misálu a obrací k lidu: Dominus vobiscum. Min.: **Et kum spírítú tuó.** Kněz končí modlitby: Per omnia saeculua saeculorum. Min.: **Amen.** Kněz zavře knihu, uprostřed oltáře obrací se k lidu: Dominus vobiscum. Min.: **Et kum spírítu tuo.** Kněz: *Ite missa est.* Min.: **De^s gracias.** — Kněz obrací se zpět, ministrant vstane, jde doprostřed, klekne na nejnižším stupni a když kněz obrácen žehná lid svatým křížem, pokřížuje se i ministrant a odpoví na knězova

slova: **Benedicat vos omnipotens Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus: Amen.** Vstane, poklekne, jde na stranu epištolní a stoje odpovídá knězi: Kněz: **Dominus vobiscum. Min. Et kum spiritu tuo.** Kněz **Initium sancti Evangelii secundum Joannem.** — Min.: **Glória tibi Domine.** Když kleká kněz, kleká ministrant. Kněz ukončí poslední evangelium slovy: »*gratiae et veritatis.*« Ministrant odpoví: **Deó gráciás** a na svém místě klekne k modlitbám po mši svaté.

Někdy se stává, že kněz knihu nezavře, což jest znamením, že jest třeba knihu přenést na stranu evangelijní. To se stane ihned po *Ita missa est.* Ministrant odpoví **Deó gráciás** — vystoupí přímo vzhůru, vezme knihu a sestoupí přes stupně do prostřed oltáře, poklekne a zase přes stupně vystoupí na druhý roh, knihu položí a ihned jde si kleknouti doprostřed.

Při modlitbách po mši svaté ministrant hlasitě odpovídá a modlí se zároveň s knězem. Pak vstane, vezme bired, vystoupí pro knihu, postaví se na své místo, zároveň s knězem poklekne, podá mu bired a jde do sakristije. Tam pokloní se zároveň s knězem, odloží knihu a odstrojí se.

Poznámka: Jsou-li ministranti dva, tu si službu poněkud rozdělí a sice při obětování ministrant první (po pravé straně kněze) podá knězi konvičky a lije vodu na prsty, druhý pak podá mu ručníček. Po sv. přijímání druhý ministrant, když první nalil knězi víno a vodu do

kalicha, vystoupí k oltáři a přenesé missál na epištolní stranu. Kdykoliv jde jeden ministrant do středu a pokleká před křížem, tu druhý pokleká spolu s ním, jak výše uvedeno.

O suchých dnech bývá hned po Kyrie několik modliteb a epištoi; po každé modlitbě řekne ministrant. **Amen** a po každé epištole řekne **Deó gráciás**, knihu však přenesé teprve, když kněz po Dominus vobiscum říká poslední modlitby a epištolu. Někdy též kněz před modlitbou pokleká a řekne: *Flectamus genua* (skloňme kolena), na to ministrant odpoví: **Leváte** (zdvihněte t. j. povstaňte k modlitbě). Při některé mši na místo *Ite missa est*, řekne kněz obrácen k oltáři: »*Benedicamus Domino* (dobrořečme Pánu); také na to odpoví ministrant: **Deó gráciás**.

Při mši sv. za zemřelé (*Requiem*) a od neděle smrtelné do Zeleného čtvrtku vynechává se ve stupňových modlitbách žalm »*Judika*« a hned po slovech: *Introibo ad altáre Dei, ad Deum, kví létyfikat juventútem*, říká kněz: *Adjutorium nostrum atd.*

Při mši sv. zádušní při *Agnus Dei* nebije se v prsa, místo *Ite missa est* řekne *Requiescant in páce* a ministrant odpoví: **Amen**. Požehnání se nedává a proto po **Amen** ministrant hned vstane k poslednímu evangeliu.

Při slavné mši svaté nemají ministranti na práci ničeho, protože knězi přísluhují assistenti. Ministranti na nejvyšší drží světla při evangeliu; jak, to jim poví pan

farář. Za to dávají pozor, aby vždy správně zvonili a birety kněží, jež přijali, zase správně rozdali.

Svaté přijímání po mši svaté.

Jsou-li k svatému přijímání věřící ještě mimo mši svatou, ministrant obléknut jako ke mši svaté, ukloní se a jde přímo k oltáři, jde na pravý roh stupňů oltáře, klekne a říká hlasitě **konfiteor**. Ostatně činí vše, jako při mši svaté, až do konce svatého přijímání věřících. Když kněz umývá sobě prsty, modlí se střídavě s ministranty:

K. Panem de coelo praestitisti eis. (Alleluja).

M. Omne delectamentum in sé habentem.

K. Domine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

K. Dóminus vóbiskum.

M. Et cum spiritu tuo.

K. Chléb s nebe dal jsi jim, o Pane (Alleluja).

M. Všecku libeznost v sobě mající. (Alleluja).

K. Pane vyslyš molitbu mou.

M. A volání mé k tobě přijď.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

Po požehnání věřících svatým křížem odpoví: Amen a vrací se s knězem jako po mši svaté do sakristie:

Svaté svátosti a svátostniny.

Při křtu, není-li po ruce kostelník, připraví ministrant v sakristi nádobku se svčcenou solí a ručníček a u křti-

telnice konvičku na křestní vodu, sv. oleje (olej křtěnců a křížmo), čistou vatou, bílou roušku a větší rozsvícenou svíci. Při svatých obřadech po každé modlitbě, kterou kněz končí slovy *Per Christum Dominum nostrum* (Skrze Krista Pána našeho), řekne: **Amen**. Když kněz podal ditku do úst zrnko soli a řekl slova *in vitam æternam*, odpoví rovněž: **Amen**; po slovech kněze *Pax tibi* (pokoj tobě), odpoví ministrant: **Et kum Spiritú tuó**.

K zaopatřování nemocných chodívá s knězem kostelník. Když však jde ministrant, tedy rozsvítí po jedné svíci na oltáři, pak vezme malý zvoneček do ruky, vezme si v sakristii tašku k zaopatřování a jde před knězem k oltáři. Klekne, a když kněz otevírá svatostánek, zazvoní. Kněz zavírá svatostánek, ministrant zazvoní. Ihned shasne svíčky na oltáři a jde před knězem. Celou cestu k nemocnému se mlčí. Potkají-li někoho, pak dá ministrant zvonkem znamení. Při vstoupení do domu říká kněz:

K. Pax huic domui.

K. Pokoj domu tomuó.

M. **Et omnibus habitantibus in ea.**

M. A všem obyvatelům jeho.

Kněz položí bursu s Nejsvětější Svátostí na připravený stůl a ministrant poklekne. Odejde, když dá kněz znamení. Při svatém přijímání říká *Konfiteor* a odpoví jako při mši svaté. *Konfiteor* říká pak ještě dvakrát a sice před svatým pomazáním a před apoštolským požehnáním. Ostatní odpovědi jsou mu známy.

Štáv manželský. Ministranti oblečení v rochetky vezmou aspergil (kropáček) a jdou před knězem k oltáři. Tam zaujmou místa, aby nepřekáželi a kleknou. Tak klečí přes celý obřad.

Když kněz říká modlitby nad snoubenci, ministranti odpovídají:

K. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, K. Utvrď Pane dílo své v nás.

M. **A templó sanktó tuó, kvod est in Jeruzalem.** M. Se svatého stánku tvého který jest na výsostech.

K. Kyrie eleison. K. Pane smiluj se.

M. **Christe elejson.** M. Kriste smiluj se.

K. Kyrie eleison. Pater noster. . . et ne nos inducas in tentationem. K. Pane smiluj se, Otče náš . . . a neuveď nás v pokušení.

M. **Sed libera nós a maló** M. Ale zbav nás od zlého,

K. Salvos fac servos tuos. K. Spasiž služebníky své.

M. **Deus meus, sperantes in té.** M. Pane můj, kteří doufají v tebe.

K. Mitte eis auxilium de sancto. K. Sešli jim pomoc se svatyně své.

M. **Et de Šion tuere eós.** M. A s nebe svého ochraňuj je.

K. Esto eis Domine turris fortitudinis. K. Budiž jim Pane, stráží mocnou.

M. **A facié inymíci.** M. Před tváří nepřitele.

K. Domine, exaudi orationem meam. K. Pane, vyslyš modlitbu mou.

M. **Et clamor meus** M. A volání mé k tobě
ad té véniat. přijď.

K. Dominus vobiscum. K. Pán s vámi.

M. **Et kum spiritú tuó.** M. I s duchem tvým.

Po skončené modlitbě vstanou ministranti, první podá bíret a jako obyčejně odcházejí do sakristie.

Při úvodu matky vezme ministrant něco málo namočený aspergil, postaví se po pravé straně kněze a na dané znamení podá mu aspergil a pak na slova kněze: *Adiutorium nostrum in nómine Domini* odpoví: **Kví féciť céllum et terram.** Po skončení žalmu jde s knězem k oltáři, kdež poklekne na epištolní straně na nejnižším stupni a říká s knězem střídavě tyto modlitby: Kněz: *Kyrie eleison.* Ministrant: **Christe eleison,** kněz: *Kyrie eleison* — *Pater noster* - - - *et ne nós inducas in tentationem.* Min.: **Sed líbera nós a maló.** Kněz: *Salvam fac ancillam tuam Domine* (Spasenu učin služebnici svou, Pane), ministrant: **Deus meus sperantem in té** (Bože můj, doufající v tebe). Kněz: *Mitte ei, Domine, auxilium de sancto* (Sešli jí, Pane, pomoc se svatyně). Ministrant: **Et de Sion tuére eam** (A ze Sionu ostříhejž jí): Kněz: *Nihil proficat inimicus in ea* (Neprospívej nic nepřítel nad ní). Ministrant: **Et filius inykvitátis non appónat nocére ei** (A syn nepravosti nepřičiniž uškoditi jí). Kněz: *Domine exaudi orationem meam* (Pane vyslyš modlitbu mou). Ministrant: **Et klámor meus ad té vényjat** (A volání mé k tobě přijď). Kněz: *Dominus vobiscum.* Mini-

strant: **Et kum Spirítú tuó.** Kněz: Orémus... per Christum Dominum nostrum. Ministrant: Amen. Na konec, když kněz dá požehnání a končí slovy maneat semper, řekne ministrant: **Amen.**

Při pohřbu dospělých jeden ministrant nese kříž v čele průvodu a druhý vedle kněze má aspiřgel. Odpovědi ministrantovy jsou tyto:

Kněz: Kyrie eleison. Min.: **Christe eleison.** Kněz: Kyrie eleison. Pater noster (Otče náš .) . - - et ne nós inducas in tentationem (a neved' nás v pokušení). Min.: **Sed libera nós a maló** (Ale zbav nás od zlého). Kněz: A porta inferi (Od bran pekelných). Min.: **Erue Domine animan eius** (Vysvobod, Pane, duši jeho [její]). Kněz: Requiscat in pace (Odpočívej v pokoji). Min.: **Amen.** Ostatní odpovědi jsou známé.

Při pohřbu nemluvňat vedle známých odpovědi jsou ještě tyto:

Kněz: Me autem propter innocentiam suscepisti (Mne pak pro nevinnost mou zachováš). Min.: **Et konfirmasti mé in konspektú tuó in éternum** (Pevně před svou tvář mne stavíš). Kněz: Sinite parvulos venire ad me. (Nechte dítek jíti ke mně). Min.: **Tálijum est régnum célorum** (Neboť jejich jest království nebeské).

Církevní obřady.

Sv. tři králů. V předvečer čili vigílii světí se voda tříkrálová. Na stolku, pokrytém bílým ubrusem na e-

pištolní straně oltáře, postaví se kříž uprostřed dvou rozžatých svící; na stůl se dá nádobka se solí, křída a kadidlo a vedle stolku postaví se nádoba naplněná vodou. Ministranti na modlitby kněze odpovídají známé odpovědi.

Hromnice. Ministranti: první drží kříž, druhý aspergíl, stoupnou si u oltáře na svá místa; při průvodu jde ministrant s křížem před celým průvodem.

Popelec. Ku svěcení popele přísluhují ministranti toliko svěcenou vodou.

Květná neděle. Ministrant první drží zahalený kříž, druhý aspergíl po celou dobu svěcení. Při průvodu jdou vedle kněze.

Zelený čtvrtek. Při mši svaté, když kněz zazpívá Gloria in excelsis Deo, ministranti ještě slušně chvílku zvoní, pak zvonky odloží a užívají jen klapáček. Po mši svaté jdou ministranti v průvodu s Nejsvětější Svátostí oltářní k postranímu oltáři se svícemi a klapají. Kostelníkoví pomáhají pak v jeho pracech po celý den.

Velký pátek. Ministranti oblečení v černé sukénky zároveň s knězem padají na tvář na stupně oltáře. S knězem též povstanou a stojí tak až do odhalení kříže. Při průvodu s Nejsvětějším od postraního oltáře nesou rozžaté svíce a klepají, rovněž tak při průvodu k Božímu hrobu a večer pak z Božího hrobu k postranímu oltáři. Po celý den s jinými spolužáky mají čestnou stráž

u Božího hrobu, kde aspoň dva vždy klečí a dávají pozor na světla.

Bílá sobota. Jsou při průvodu s Nejsvětějším k Božímu hrobu, jako na Velký pátek. — Ku svěcení ohně drží ministranti: talířek s vatou napuštěnou svatými oleji, aspergil; kříž a lucernu se svíčkou; triangl a talířek se zrny a paskal (velikonoční svíci).

Při »Exultet« stojí ministrant s křížem v pravo kněze, ministrant s trianblem a zrny po levici.

Při »proroctvích« stojí ministranti jako při mši svaté.

Při svěcení vody drží ministranti: kříž a talířek se svatými oleji, druhý pak paškál a talířek s ručníkem na utření rukou, stojíce po stranách kněze.

Při litaních klečí po straně na stupních oltáře.

Při mši svaté při Gloria odloží klepačky a zvoní.

Při vzkříšení — kde je to zvykem — nese první ministrant kříž, druhý sošku Krista z mrtvých vstalého čili Vzkříšení a oba střídavě mírně zvoní.

Prosebné dny. Ministranti nesou: první kříž a aspergil, druhý Vzkříšení a paškál.

Sobota před Božím hodem Svatodušním. Ministranti jako na bílou sobotu.

Božího těla. Při průvodu nesou ministranti: první kříž, druhý knihu a oba střídavě zvoní.

Dušíčky. V čele průvodu nese se pohřební kříž. V kostele vše jako při pohřbu. Ministranti stojí po stranách kněze, jeden z nich aspergíl, druhý ložku s kadidlem. Neodpovídají ničeho.

Dodatek.

Kromě správného odpovídání naučí se ministranti jmenovati jednotlivé předměty v kostele. Tím usnadní si velice práci a prospěje to správnému obsluhování.

Ministrantů má býti více, nejméně čtyři, proto, aby se mohli střídati v ministrování a nesevšednili si těchto svatých úkonů a rovněž, aby se nedomýšleli, že snad jsou nenahraditelní.

Ministrant má se snažiti, aby chováním svým byl vzorem dítěte, jsa si vědom, že ne tento svět, ale Bůh bude odměňovati dle zásluh každý skutek jeho. Tím bude milý Bohu i lidem, bude žíti v milosti Boží a tak položí základ svému štěstí časnému i věčnému.

